

ТЕМА 2

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ЛЮДИНИ

Томас Коул. Подорож життя: дитинство. Національна галерея мистецтв, Вашингтон. 1842

Ситуація морального змісту

Познайомтеся з ситуацією морального змісту та поміркуйте.

Розмовляючи з однокласником про те, що є основою життя людства й заради чого потрібно жити, ви почули від нього фразу: «Завжди були й будуть головними в житті гроші. Вони керують світом, вирішують усе та роблять наше життя щасливішим». Але в світі існує інше бачення сенсу життя.

Американський художник Томас Коул бачив життя у вигляді подорожі рікою. Так народився його тетраптих (чотири картини, об'єднані загальною ідеєю), присвячений дитинству, юності, зрілості, старості. Ці незвичайні картини розкривають життя як таємницю, показують, що в світі є дещо більше, ніж чуттєвий досвід, і примушують замислитися над духовною стороною буття.

– Чи погоджуєтесь ви, що в ситуації морального змісту йдеться про матеріальне та духовне сприйняття сенсу життя?

На картині «Подорож життя: дитинство» Томас Коул зображує початок весни. Сонце сходить у правій частині композиції, даючи зрозуміти, що народжується новий день. Зі сходом сонця у світі з'являється хлопчик-немовля на човні, який керується ангелом. Човен пливе річкою життя, і ця річка буде напрямком течії життя хлопчика. Прекрасні квіти та пишна зелень прикрашають вхід у світ, немов вітаючи немовля та ангела. Човен прикрашений зображеннями ангелів, а на носі човна ангел тримає пісочний годинник, піднявши його до неба, даючи нам зрозуміти, що час хлопчика обмежений.

- Який погляд на основу життя вам ближче?
- Що є сенсом життя для вас?

Золотий вірш уроку:

«Випробуй, Боже, мене, і пізнай моє серце, досліди Ти мене, і пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене попровадь!»

(Пс.138:23-24).

Про що йдеться у цьому золотому вірші уроку?

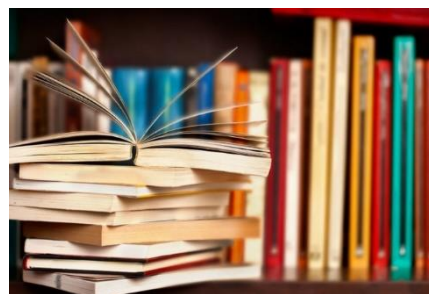
Як пов'язаний він з темою уроку?

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке життєвий шлях людини.
2. Про призначення різних періодів життя людини: народження, дитинства, отрочтва (підліткового віку), юності, зрілості, літнього віку.
3. Яким було земне життя Ісуса Христа.
4. Чому людське життя буває непротим. Причини внутрішніх вікових криз.
5. Про небезпеку спотворення сенсу життя.
6. Про доленосні зустрічі з Богом.
7. Про важливість відповідальності за власне життя.

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Життя (життєвий шлях) – просторово-часовий рух, в процесі якого особистість розвивається, набуває знання, навички, досвід, витрачаючи енергію і взаємодіючи з іншими.

Сенс життя – філософська та духовна проблема, що стосується визначення мети життя людини та людства; світоглядне поняття, що має основне значення для духовно-морального становлення особистості.

Місія – важливе доручення, завдання, яке ставить перед собою окрема особистість або група людей; високе призначення, відповідальна роль.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поясніть, як треба прожити своє життя, щоб воно відповідало Божому задуму.

Життєвий шлях людини

Життя... Скільки прихованих уявлень укладено в це слово, тому воно має близько 7 мільярдів тлумачень, бо всі по-своєму його розуміють і відповідно до цього будують своє життя. Життя людини завжди пов'язане з такими важливими поняттями, як «честь», «гідність», «відповідальність». **Життєвий шлях** – це сукупність учинків, які здійснила людина за своє життя. Добре, коли цей шлях світлий. Ми відповідальні за те, як проживемо своє життя.

Як гідно прожити, щоб не було соромно нам і нащадкам? Питання про сенс життя, місію людини – одна з традиційних проблем релігії, філософії, психології, мистецтва, насамперед, художньої літератури.

Відомо, що тривалість людського життя в середньому становить 600 тис. годин. Із них на підтримку фізичного стану (сон, їжу, гігієну) витрачається 400 тис. годин. Отже, на життя з сенсом залишається приблизно третина – 200 тис. годин. Як використати їх, щоб увійти в ті духовні виміри, де буде гармонія з собою та світом?

Пошук сенсу на життєвому шляху може спричинити внутрішню напругу, однак саме він є необхідною умовою психічного здоров'я. Дуже небезпечно спотворити сенс життя, втратити його. Це породжує байдужість, зневіру, апатію, відчай, тривожність, нервові розлади, депресії. Найважливішою складовою здоров'я мають стати духовні цінності, вибір моральних пріоритетів, внутрішній гармонійний стан, відчуття вдячності Богу за все.

Цінність людського життя – це найвища суспільна цінність. Але навряд чи можна назвати людське життя простим. Як правило, на життєвих дорогах трапляються різні випробування, пов'язані з навчанням, вибором професії та

працевлаштуванням, фінансами, станом здоров'я, стосунками. Але попри все важливо залишатися Людиною, чинити так, як ми хотіли б, щоб чинили з нами, робити те, що приємне не лише нам, а й іншим людям. Для цього держава та різні соціальні служби напрацювали низку законів, правил, вимог, які ми повинні виконувати. Але найважливішим нашим порадицею є Біблія з Божими Законами та християнськими Заповідями. Наскільки простішим стало б життя людини та суспільства, коли б усі жили за Словом Божим! Зникли б злочинці та тюрми, припинилися б сімейні чвари, війни та будь-які інші негаразди – всі жили б у мирі та злагоді, в любові та повазі одне до одного! Осмисленість життя забезпечує система цінностей.

У Всесвіті не буває випадковостей, хаосу, все має свою потаємну суть, свій зміст і призначення. Всі події в нашому житті є наслідком того, що ми робили раніше: кожна наша думка і вчинок стають причиною, яка породжує нові наслідки та нові події. Що посієш, те й пожнеш! Все пов'язано між собою, як ланки в ланцюзі. Тобто сенс життя людини – нести суспільне добро, разом виводити світ на новий рівень, робити рай на землі.

Згадаймо земний життєвий шлях Ісуса Христа та біблійних особистостей. Йосип зазнав величезних страждань та поневірянь, аж поки став намісником фараона в Єгипті. Пророка Даниїла цар Вавилону Навуходоносор кинув у рів із левами, а потім зробив своїм особистим радником. Пастух Давид став царем свого народу, перемігши в бою велетня Голіафа – надію армії філістимлян. Ісус Христос із апостолами зазнав мук за проповіді Слова Божого. Важко назвати життя всіх, кого ми згадали, легким. Проте вони жили по-справжньому, довіряючи кожен свій крок Богу й цілковито віддаючи все в Його святі руки. Саме завдяки цьому досягли своєї мети й отримали вінці Царства Небесного.

Стилем життя називаються особливості поведінки, мислення, принципи, засновані на власних уявленнях про те, як правильно і цікаво жити. Він визначає ступінь зрілості і цілісності особистості, причетності до суспільства. Досить часто людина не формує стиль життя самостійно, а примикає до групи людей, які, на його думку, роблять все так, як йому хотілося б. Ми можемо копіювати стиль життя іншої людини (інколи так буває в підлітковому віці, коли у нас з'являються кумири з числа однокласників або зірок шоу-бізнесу та спорту). Бувають «національні» стилі життя, притаманні менталітету певних народів.

Кожний період життя людини: народження, дитинства, отрочтва (підліткового віку), юності, зрілості, літнього віку – має своє призначення. Вік – це ґрунт, в якому зріє глибокий досвід, пробуджується свідомість і розкриваються скарби душі, яка проходить через природні етапи свого розвитку. Одна і та сама подія часто має зовсім різні значення, якщо вона відбувається у різному віці: змінюється її сенс, реакція людини і той досвід, який вона повинна здобути. Сучасна наука виділяє наступні 12 вікових періодів життя.

Назва вікового періоду	Тривалість (роки)	
	Хлопчики / чоловіки	Дівчата / жінки
Період новонародженості	Перші 10 днів	Перші 10 днів
Грудний період	11-ий день – 1 рік	11-ий день – 1 рік
Раннє дитинство	1 – 3 роки	1 – 3 роки
Перше дитинство	3 – 8 років	3 – 8 років
Друге дитинство	8 – 12 років	8 – 11 років
Підлітковий період	13 – 16 років	12 – 15 років
Юнацький період	17 – 21 років	16 – 20 років
Зрілий вік, 1-ий період	22-35 років	21-35 років
Зрілий вік, 2-ий період	36-60 років	36-57 років
Похилий вік	61-74 роки	58-74 роки
Старечий вік	75-90 років	75-90 років
Довгожителі	Старше 90 років	Старше 90 років

На етапі молодості або весни життя (до 35 років) відбувається поступовий розквіт усіх сил і потенціалів людини. Карл Юнг називає цей період «етапом екстраверта», оскільки в ньому проявляється одна характерна тенденція: вся енергія людини, її психологічні, розумові і творчі потенціали спрямовані на дії у зовнішньому світі, щоб знайти в ньому своє місце і побудувати взаємовідносини з ним. Після 35 років потрібно шукати нові форми, щоб виразити розуміння, які накопичилися у внутрішньому світі. Це стосується всіх аспектів її життя: взаємовідносин, роботи, сім'ї, творчості, прагнень та мрій душі.

Молодь на початку життєвого шляху думає про його безкінечність. А старенькі на схилі років говорять про миттєвість буття. Кожен повинен розуміти свою відповідальність за обраний шлях життя. Погодимось, що саме релігія розкриває сокровенні таємниці та сенс існування людини на землі.

1. Що таке життя?
2. Як ви розумієте поняття «життєвий шлях» і «стиль життя»?
3. Як пошук життєвого сенсу пов'язаний зі здоров'ям?
4. Хто є моральним Дороговказом людини?
5. Яким було життя Ісуса Христа і святих праведників?
6. Що треба робити, щоб прожити своє життя достойно?

7. Назвіть відомих вам літературних героїв, історичних діячів, життєвий шлях яких викликає захоплення?

2. Вікові кризи на життєвому шляху людини

Ідея творчості життя (мистецтва жити) давно хвилює мислителів. Кожна особистість може спроектувати свій шлях, створити програму, яка розгорнеться в життєві плани та цілі. Оволодіння мистецтвом жити допомагає вирішувати проблеми, а не втікати від них.

На думку багатьох науковців, усе життя людини закономірно супроводжується чергуванням певних періодів. Філософи давнини створили

вчення про 12 етапів – 12 циклів цілісного розвитку людини. Говорять також про сім циклів по 12 років і про три цикли по 28 років. Частіше за все розглядаються 12 циклів по сім років. У Гіппократа, наприклад, по 7 років, у інших по 9. Ці періоди починаються і закінчуються переломними, критичними фазами.

Нормативними **віковими кризами** називають бурі, які періодично вриваються в життя та вибивають землю з-під ніг. Слово «нормативний» вказує, що це нормально, закономірно та настає у певний час. Справа в тому, що в житті ми проходимо ряд етапів. На кожному вирішуємо нові задачі, опановуємо нові ролі. Якщо цей перехід проходить гостро, розвивається криза.

Деякі вікові життєві кризи практично непомітні. Інші змушують повертати життя на 180 градусів. Іноді кризу не вдається пройти взагалі. Найчастіше криза відбувається при переході з одного вікового періоду в інший. Часто людину охоплює тривога, апатія, депресивний настрій, виникає бажання змінити коло спілкування чи стосунки, зникає інтерес до роботи, відбувається крах життєвих цінностей.

У дітей нормативні кризи настають приблизно в одному віці. У дорослих вік кризи умовний та прив'язаний скоріше до етапу життя. Знати, які бувають життєві кризи, дуже важливо. Якщо ви розумієте, на якому етапі знаходитесь та які задачі намагаєтесь вирішити, пройти кризу буде легше.

Дитинство сповнене нормативних криз розвитку. Здається, вони наступають майже постійно. Так відбувається, тому що дитина розвивається дуже інтенсивно.

Криза новонародженого пов'язана зі спробою пізнати оточення, виробити мову для взаєморозуміння. Дуже складні задачі. Багато психологів вважає, що результати проходження цього етапу впливають на майбутнє.

Криза одного року: діти роблять перші спроби відстоювання своєї самостійності. Повною мірою ця життєва криза розгортається на наступному етапі.

Криза трьох років – перша криза, яка буває у багатьох дітей. Вона складна і батькам, і дитині, яка раптом починає відстоювати власну

Кризи дорослішання з 7-річною періодичністю (американський психолог Гейл Шііхі):

- 16 років – «виривання коренів»;
- 23 роки – «план на все життя»;
- 30 років – «корекція»;
- 37 років – «усвідомлення середини життя».

незалежність із неймовірною завзятістю («Я сам!»), робить все навпаки і влаштовує істерики. Дитина починає усвідомлювати себе як окрему особистість. Виникає болісний конфлікт, бо потрібно поєднати залежність і незалежність.

Криза 4-6 років спостерігається достатньо часто. Дитина одного разу усвідомлює, що життя скінченне. В цей час може задавати різні питання про смерть, переживати страх. Криза може безболісно і швидко вирішитися, якщо батьки спокійно та просто дадуть відповідь на хвилюючі питання.

Криза переходу до школи може проходити явно чи зовсім не проявлятися. Пов'язана зі зміною соціальних ролей та звичних умов життя.

Підліткова криза – друга велика вікова життєва криза після кризи трьох років (це її повторення на новому рівні розвитку). Підлітки вирішують одразу декілька глобальних задач. Статеве дозрівання значно змінює тіло, сприйняття себе, взаємовідносини з людьми. Розхитується та перебудовується самооцінка. Важливо відділитися від батьків, відчути свої відмінності від них. Тому підлітки часто приєднуються до різних субкультур, порядки яких повністю протилежні порядкам в сім'ї. Можливості дитини в протесті та самовираженні значно вирости. Між підлітковою кризою та початком етапу ранньої дорослості буде період тиші.

Дорослій людині відведено всього 4 нормативні життєві кризи. Але вони можуть розтягуватися в часі на довгі роки, поки не будуть пройдені.

Криза 20 років зазвичай настає в період студентства. В цей час у молоді багато викликів та мало досвіду, щоб бути впевненими в своїх силах. Тепер за свої слова доводиться відповідати справою. Основне питання цієї кризи: «Чи зможу я справитися з усіма життєвими задачами, з якими справляються інші?». Якщо раніше сумнівів не було, то тепер все інакше. Вкотре постає проблема дорослішання. Студенти навчаються 5-6 років, потім при відсутності досвіду багатьом доводиться починати з некваліфікованої роботи. Часто за спеціальністю влаштуватися не виходить. Відмови на співбесідах доводиться переживати знову і знову. Виникає конфлікт між амбіціями та реальними можливостями. Доводиться знизити планку та передивитися уявлення про себе. Це б'є по самооцінці, викликає почуття сорому, розгубленості, незадоволення собою. Ця криза зачіпає не лише роботу, але й особисте життя, житло та інші сфери. В цей час люди можуть знову почати пошуки себе, переосмислити свої орієнтири та уявлення про життя.

Криза 30 років: пройшло ще біля 10 років і тепер життя йде відносно рівно (вдалося знайти роботу, якимось чином вирішити питання з житлом, створити сім'ю і, імовірно, народити дитину). Може виникати тривога, що рухатися більше немає куди, а життя таким буде завжди – складнощі не закінчатся, грошей ніколи не буде вистачати, виспатись так і не вдасться. Тут вже чутно відголоски кризи середнього віку: навіщо я живу? На цьому етапі приходить час підвести проміжні підсумки. Люди переглядають свої цінності та підходять до життя, намагаються зробити його повнішим та різноманітнішим, знайти нові напрямки розвитку. Приблизно в цей час заводять ще одну дитину чи, навпаки, розходяться, змінюють роботу, професію, місце проживання.

Криза середнього віку – мабуть, найбільш складна криза по двох причинах. По-перше, проходить наодинці. По-друге, вона може розтягнутися на

роки або не бути пройденою ніколи. В чому її суть? Одного разу людина усвідомлює, що вийшла на плато своїх можливостей. Майбутнє навряд чи дасть щось більше, ніж було до цього. До 40-50 років більшість людей досягають піка кар'єри. Діти виростають і створюють свої сім'ї. Власні батьки старіють та йдуть. Попереду ще половина життя, але тепер все немов би йде спад: час, фізичне здоров'я, кількість варіантів і шляхів. Це період глибокого перегляду фундаментальних засад життя людини: перегляду цінностей, підведення підсумків, підрахунку досягнень і невдач. Центральна тема, що мучить людей, – це пошук сенсу вже прожитого життя і тої її частини, яка попереду. Життя тих, кому вдається вирішити цю кризу, стає повнішим і багатшим. Сьогоднішній динамічний світ дозволяє відсунути кризу середини життя на більш пізній вік. Зараз вона може настати після 50 років і пізніше.

Криза пізньої дорослості пов'язана з пошуком вкотре себе та своєї нової ролі в похилому віці. До входження в похилий вік всі основні життєві задачі реалізовано. Діти вирости та поїхали з батьківського дому. Професійну діяльність завершено чи ось-ось буде завершено. Фізичні можливості з кожним роком зменшуються. Життя стрімко починає пустішати. Не випадково у літніх людей найвищий відсоток депресії. Новим сенсом може бути виховання онуків, допомога дітям, суспільна діяльність чи відпочинок, спілкування з друзями, улюблене хобі. Така задача може даватися непросто. Тут важливі і ступінь задоволення прожитим життям, і навички подолання складнощів, і фізичне здоров'я, і певна доля безнадійності перед неминучим закінченням життя.

Коли знаєш, як вікові кризи проявляються і як їх вирішувати, проходження таких періодів стає легшим і результативним. Момент успішного подолання кризового періоду ні з чим не сплутаєте – це надихаюче відчуття спокою, задоволення й підйому енергії. Треба пам'ятати, що в труднощах ми завжди можемо звертатись до Бога і Він завжди допоможе.

Тож не треба сприймати вікові кризи як те, що несе розруху вашій душі. Ці складні періоди дають можливість особистісного зростання, нагоду зрозуміти себе і відкрити нові грані свого «Я».

Джерело: <https://azarova-aleks.com/uk/vikovi-zhyttevi-kryzy/>

8. Чого важливого ви дізналися про вікові кризи людини?
9. Як будете використовувати ці знання?

Як подолати вікову кризу

1. Усвідомити та прийняти ситуацію.
2. Більше спілкуватись із друзями, людьми, які надихають.
3. Слідкувати за режимом дня.
4. Знаходити час на себе.
5. Зрозуміти нові пріоритети і цінності.
6. Не порівнювати себе з іншими.
7. Будь-яка фізична активність корисна для стабілізації душевного стану.

8. Звертатися до Бога по допомогу в молитвах.

Біблійні історії

Прочитайте біблійні історії, поміркуйте і поясніть сенс життєвого шляху Івана Хрестителя та самарянки.

1. Провісник Сина Божого

(Мт. 11: 1-5)

Іван Хреститель, почувши у в'язниці про дії Христа, послав своїх учнів запитати Його: «Чи Ти Той, Хто має прийти, чи нам чекати Іншого?». Ісус відповів їм: «Ідть і перекажіть Іванові, що ви чуєте й бачите: сліпі прозрівають, криві ходять, зцілюються прокажені, чують глухі, померлі оживають, а вбогим звіщається Добра Новина. Блаженний, хто через Мене спокуси не матиме!» Про Івана Ісус сказав до людей: «На що ви ходили в пустелю дивитися? Чи на очерет? Чи на чоловіка, одягненого у м'які шати? Бо ті, хто носить м'яке, – по царських палатах. По що ж ви ходили? Може, побачити пророка? Так, навіть більш ніж пророка. Це той, про якого написано: “Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого посланця, який перед Тобою дорогу Твою приготує!” По правді

кажу вам: між народженими від жінок не було більшого над Івана Хрестителя! Та найменший у Царстві Небеснім – той більший від нього! Від Івана Хрестителя й досі Царство Небесне здобувається силою, й ті, хто вживає зусилля, досягають його. Усі Пророки й Закон про Івана провіщали. Коли ж хочете знати, – Ілля він, що має прийти. Хто має вуха – нехай слухає!»

1. Де перебував Іван Хреститель, коли почув про Ісуса Христа?
2. Що запитали учні у Христа?
3. Яку відповідь їм дав Господь?
4. Прокоментуйте фразу: «Хто має вуха – нехай слухає!».
5. Чи важкий, на вашу думку, був життєвий шлях Івана Хрестителя? А Ісуса Христа? Чому?
6. Чого навчає життєвий шлях Івана Хрестителя?

2. Жива вода для самарянки

(Ів. 4:1-30)

Господь довідався, що фарисеї почули про прихильне ставлення людей до Його проповідей і про масові хрещення, які проводилися дванадцятьма учнями, то покинув Юдею та знову пішов у Галілею. Йому потрібно було переходити Самарію. Отож, Господь прибув до самарського міста Сіхар, недалеко від криниці Якова. Ісус, зморений дорогою, сів на цямрину криниці. А Його учні пішли в місто купити їжі. Було біля дванадцятої години дня. Підійшла самарянка набрати води. Ісус каже до неї: «Дай Мені напитися!». Тоді самарянка відповідає Йому: «Як же Ти, юдей, просиш води у мене, самарянки? Бо юдеї не спілкуються з самарянами». Ісус промовив: «Коли б ти знала Божий дар, ти б у Нього просила, і Він дав би тобі живої води». Жінка запитала Його: «Звідки ж Ти маєш живу воду? Чи Ти більший за нашого отця Якова, що нам дав цю криницю?» Ісус відповів їй: «Кожен, хто цю воду п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо та вода тече в життя вічне». Каже жінка до Нього: «Дай мені, Пане, цієї води, щоб я пити не хотіла й сюди не приходила брати». Говорить до неї Ісус: «Іди поклич свого чоловіка й вертайся сюди». Жінка відповіла: «Не маю чоловіка». Відказав Ісус: «Ти добре сказала: не маю чоловіка. Бо ти мала п'ятьох чоловіків, а той,

Генріх Семирадський. Христос і самаритянка. 1890

кого маєш тепер, не муж тобі. Ти правду сказала». Каже жінка до Нього: «Бачу, Пане, що Ти Пророк. Отці наші вклонялися Богу на цій горі, а ви твердите, що потрібно в Єрусалимі». Ісус промовляє: «Повір, надходить час, коли ні на горі, ані в Єрусалимі вклоняться не будете ви. Вклоняться будуть Отцеві в душі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомольців. Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонятись». Відказує жінка: «Я знаю, що прийде Месія Христос і все нам розповість». Промовляє Ісус: «Це Я, що розмовляю з тобою». Надійшли Його учні й дивувалися, що Господь розмовляв із жінкою. Проте жоден із них не спитав: «Про що з нею говориш?» Покинула жінка Ісуса, побігла до міста й каже людям: «Ходіть, побачте пророка. Чи Він не Христос?». І вони прийшли до Нього.

7. На ґрунті чого сперечались юдеї з самарянами?
8. Чому Христос почав бесіду з самарянкою?
9. Що зробила жінка в подяку Ісусу за проповідь?
10. Як до спілкування Христа з самарянкою поставилися учні?
11. Яку істину відкрив Ісус Христос самарянці?

Пізнавальний текст

*Храм святої Фотинії Самаритянки
в місті Наблусі*

1. Як вгамувати духовну спрагу

Ісус Христос залишив Юдею та вирушив у Галілею – з півдня на північ Ізраїлю. Він обрав для цього короткий шлях, але непристойну для єврея дорогу через Самарію. Відколи Самарію було знищено Асирією, її територія заселилася язичниками і народ Ізраїлю змішався з ними, порушивши закон. Юдеї через те не мали зносин із самарянами.

Ісус чинить волю Отця. В дорозі Він затримується біля криниці, бо був дуже утомлений. Справа в тому, що вся подія розгортається опівдні: шоста година відповідає нашій дванадцятій. Це повнота дня, коли сонце в zenіті – повнота світла, спеки, виснаження і спраги (про шосту годину згадають усі євангелісти як про вершину розп'яття, коли затьмарилось сонце і завіса храму роздерлась надвоє).

У той час незаміжніх дівчат для одруження шукали біля криниці. Отже, тут Ісус зображений як Наречений, Котрий шукає самарянку. Вона подвійно здивована тим, що чоловік розмовляє з жінкою і що єврей спілкується з нею.

Ісус просив води, щоб дати воду, і вода була приводом. Він говорить жінці про духовне, а вона не розуміє, бо почуте сприймає не в переносному значенні, а в буквальному, матеріальному. Вона ішла до цього джерела з пустою посудиною та зі спустошеною душею, роздумуючи про своє життя. Що з того, що мала красу, але не мала долі! Мала п'ятьох чоловіків. Зараз живе ще з одним, але, можливо, і він її залишить, бо нема шлюбу – нема відповідальності перед Богом. Співрозмовниця Христа думала про своє майбутнє, про свою долю. Біля криниці вона зустріла Самого Христа. Господь приходить до людини, щоби звільнити від гріха, дати щастя, наповнити Духом. Тут, біля криниці Якова, два світи зійшлися разом. Бажання самарянки і бажання Христа переплітаються. Вона бажала щастя, а Він хотів дати щастя. Прекрасна самарянка стала Нареченою Христа, стала сама тим життєдайним дзбаном води, апостолом для свого міста і свого народу.

З передання відомо, що самарянка Світлана (Фотина) весь останок життя присвятила проповіді Євангелія Христового. За це жорстоко постраждала: у 66 році при імператорі Нероні була кинута мучителями у криницю.

Людина йде по безкрайній пустелі життя під жарким сонцем всіляких проблем і відчуває нестерпну спрагу, яка пронизує все тіло, весь її духовний світ. Тому вона шукає джерело чистої води, а милосердний Спаситель

приходить до нас, як до жінки-самарянки, і кличе: «Коли хто спраглий, нехай прийде до Мене і п'є!». Господня вода заспокоює вічні прагнення людини. Тому кожен, хто в своєму житті обтяжений труднощами чи гріхами, має нагоду через цей євангельський приклад побачити Спасителя в своєму житті і не зневірюватися, не опускати рук, а йти за Господом, бо тільки Він є «Дорога, Правда і Життя».

Цікаво, що саме з колодязем у різних народів пов'язана більшість легенд, притч і переказів. Колодязь – це і символ життя, і символічний вхід в інший, духовний світ, тому має сакральне значення. Згідно зі слов'янським фольклором, колодязь – це портал для переходу в духовний вимір. Сакральне значення колодязя – у втамуванні жаги вищого пізнання, пити воду з колодязя – те саме, що пити з джерела духовного життя.

Історія зустрічі Христа з самарянкою – це історія зустрічі духовного світу та людства, що заблукало, але має шанс набути знання та жити Духовним.

1. Чого навчає історія про зустріч Ісуса Христа з самарянкою?
2. Чи можна вважати цю зустріч з Ісусом Христом доленосною для самарянки та людства? Як ви розумієте поняття «доленосна зустріч»?

Повчальна історія

Прочитайте притчу і скажіть, як чоловік зцілювався від духовної хвороби постійно нарікати на Бога, і проаналізуйте один із найвідоміших творів Василя Стуса – потужне мотиваційне послання-заклик до стійкості, самопізнання та віри у власне життєве призначення.

1. Три бажання

Один чоловік постійно нарікав на Бога, що Той не виконує його молитовних прохань.

Якось уві сні з'явився чоловікові Ангел і сказав:

– Господь виконає три твоїх бажання. Серйозно обдумай, що ти хочеш попросити.

Зраділий чоловік без вагань виклав перше прохання:

– Мені вже настільки набридли і моя робота, і люди, з якими мені доводиться жити, і навіть ця хата, що я хочу, аби усе це зникло. Хочу почати нове життя.

Його бажання було негайно виконане. Він опинився у великому місті, серед чужих, байдужих до нього людей і швидко зрозумів, що те, від чого він так легко відрікся, було не таким уже й поганим.

Тоді він попросив Господа повернути все назад, як було раніше. Це було його друге прохання. Залишалось ще одне – останнє.

Цього разу він намірився не помилятися, бо не буде жодного шансу виправити помилку.

За порадою чоловік звернувся до знайомих.

Дехто радив йому попросити безсмертя. «Але що доброго в безсмерті, – говорили інші, – якщо він не матиме міцного здоров'я? А в здоров'ї, якщо не матиме грошей? А в грошах, якщо не матиме друзів?»

Минав час, а він все ще не зробив вибору: довге життя чи здоров'я, багатство чи владу просити в Господа? Чи, може,

любов?

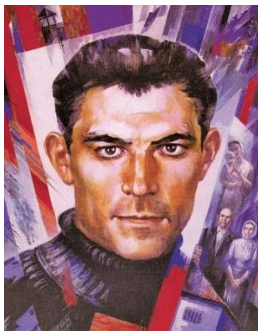
Урешті-решт чоловік спитав у Бога:

– Що мені попросити?

– Попроси вміння бути задоволеним тим, що ти маєш, – відповів Господь.

1. Якою духовною хворобою страждав герой притчі?
2. Чи вважаєте ви, що перше бажання чоловіка може бути притаманне дуже багатьом людям? Чому?
3. Чому герой притчі вважав друге бажання помилкою і вирішив радитися зі знайомими?
4. Між якими бажаннями був вибір чоловіка?
5. Що нарешті попросив нещасний?
6. Чи можна вважати героя притчі узагальненим символом людства?

2. «Терпи, терпи – терпець тебе шліфує...»

Терпи, терпи – терпець тебе шліфує,
сталить твій дух – тож і терпи, терпи.
Ніхто тебе з недолі не врятує,
ніхто не зіб'є з власної тропи.
На ній і стій, і стрій – допоки скону,
допоки світу й сонця – стій і стій.
Хай шлях – до раю, пекла чи полону –

«Погані фільми дивитися — шкідливо, як і погані читати книги. Вони зменшують, а не збільшують читача. Краще вже — кудись у парк, ліс, на озеро, в концерт. Бійся телевізора, подивляйся тільки справжній мінімум. Є такі хвороби, які непомітно посідають людину. Одна з них — любов до телепередач».

Василь Стус

усе пройди і винести зумій.
Торуй свій шлях – той, що твоїм назвався,
той, що обрав тебе навіки вік.
До нього змалку ти заповідався
до нього сам Господь тебе прирік.

В. Стус

7. Чи ви погоджуєтесь, що автор вірша закликає до стійкості, мужності та віри у власні сили на шляху до самопізнання та реалізації свого життєвого призначення? Поділіться міркуваннями.
8. Чи можна вважати темою вірша терпіння, яке є ключовим для виживання, розвитку та самоствердження особистості в складних життєвих обставинах? Чому?
9. Наведіть рядки, присвячені шляху. Про який шлях ідеться?

Моральний практикум

Робота в парах

1. Проаналізуйте життєвий шлях Сина Божого Ісуса Христа. Поміркуйте, в чому особливість Його шляху.

Одному швейцарському журналісту поставили таке запитання:
«Хто такий Ісус Христос?».

Він відповів:

«У хімії – перетворював воду на вино.

У біології – народився від Діви.

У фізиці – не підпорядкувався закону тяжіння, коли вознісся на небо.

В економіці – нагодував 5000 чоловік 2 рибами та 5 хлібинами.

У медицині – зцілював хворих та сліпих без анестезії і навіть воскрешав мертвих.

В історії Він – Альфа і Омега, початок і кінець.

На думку суду, на Його плечах лежить царювання, і Він є Царем усіх земних царів.

У релігії – до Отця ніхто не приходить, окрім як через Нього.

Це – Ісус Христос!

Син Божий, Який добровільно став людиною, щоб люди через Його жертву стали дітьми Божими.

У Нього немає рабів, але Його називають Паном.

Він не отримав наукових ступенів, але до Нього казали: «Учитель».

Він не випишував рецепти, а казали: «Лікар».

Він не мав армії, але царі боялися Його.

Він не вигравав військових битв, а підкорював світ Своєю любов'ю.

Він не вчинив жодного злочину, але Його розіп'яли.

Його поховали, але Він воскрес!

Він живий!

Він із кожним із нас!

Сьогодні!

І до кінця віку!

Амінь!»

2. Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.

Чому не всі люди вміють цінувати життя?

Чи можна радіти життю кожного дня?

Чи погоджуєтесь ви, що жити «правильно», по-християнськи – це складно, сумно і не цікаво? Аргументуйте свою відповідь.

Робота в групах

3. Уважно роздивіться репродукції картин Томаса Коула з серії «Подорож життя», присвячені дитинству, юності, зрілості, старості. Жеребкуванням оберіть одну з робіт художника. Скориставшись матеріалами мережі «Інтернет», поділіться, що хотів донести людству митець.

Томас Коул. Подорож життя: Молодість (юність). 1842

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/Thomas_Cole_-_The_Voyage_of_Life_Youth%2C_1842_%28National_Gallery_of_Art%29.jpg/1280px-Thomas_Cole_-_The_Voyage_of_Life_Youth%2C_1842_%28National_Gallery_of_Art%29.jpg

[The Voyage of Life Youth%2C 1842 %28National Gallery of Art%29.jpg/1280px-Thomas Cole - The Voyage of Life Youth%2C 1842 %28National Gallery of Art%29.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/Thomas_Cole_-_The_Voyage_of_Life_Youth%2C_1842_%28National_Gallery_of_Art%29.jpg/1280px-Thomas_Cole_-_The_Voyage_of_Life_Youth%2C_1842_%28National_Gallery_of_Art%29.jpg)

Томас Коул. Подорож життя: зрілість.

Томас Коул. Подорож життя: старість.

Підсумовуємо

Скласти підсумковий інформаційний текст (8-10 речень, усно) за головним змістом уроку.

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась... і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Підготувати презентацію: «Життєвий шлях Ісуса Христа».
2. Взяти інтерв'ю у близького оточення: «Чи можна навчитися радіти життю кожного дня?».
3. Підготувати повідомлення: «Як я розумію сенс свого життя».
4. Які проблеми сучасного людства відобразили автори цих колажів?

